

mmünsupresif ?laç Kullan?m?na Uyum Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *mmünsupresif ?laç Kullan?m?na Uyum Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=23527>

Özet

İmmünespresif İlaç Kullanımına Uyum Ölçeği (İİKUÖ), **solid organ transplantasyonu** yapılan hastalarda, hayati öneme sahip olan immünespresif ilaç rejimlerine ne ölçüde uyum sağladıkları değerlendirilmek amacıyla geliştirilmiş spesifik bir ölçektir. Bu ölçek, Zeliha Özdemir tarafından 2015 yılında Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü'nde yürütülen doktora tezi kapsamında oluşturulmuştur. Temel amacı, ilaç kullanımına ilişkin **uyum düzeylerini** güvenilir ve geçerli bir şekilde tespit ederek, klinisyenlerin ve hemşirelerin müdahale stratejileri geliştirmesine zemin hazırlamaktır. İİKUÖ, 11 maddeden oluşan tek boyutlu bir yapıyı temsil etmektedir ve uyum davranışını ölçmede öz bildirim dayalı bir araç olarak hizmet vermektedir.

Anahtar Kelimeler

İmmünespresif İlaç Kullanımına Uyum Ölçeği, Organ Nakli, İlaç Uyumu, Solid Organ Transplantasyonu, İmmünespresif İlaç, Sağlık Psikolojisi, Kronik Hastalık Yönetimi

Yazarlar

Zeliha Özdemir

Amaç

Ölçeğin temel amacı, **solid organ nakli** sonrasında hastaların yaşam boyu sürdürmek zorunda oldukları karmaşık immünespresif ilaç tedavisine olan uyum düzeylerini sistematik olarak ölçmektir. Bu ilaçların düzenli ve doğru kullanımı, nakledilen organın reddini (rejeksiyon) önlemede kritik öneme sahiptir. Yetersiz ilaç uyumu, greft kaybına, morbidite ve mortalite oranlarının artmasına yol açan başlıca değerlendirilebilir risk faktörlerinden biridir.

İİKUÖ, klinisyenlere hastaların uyum düzeylerini objektif bir şekilde değerlendirme imkanı sunarak, düşük uyum riski taşıyan bireyleri erken tespit etme ve bu hastalara yönelik kişiselleştirilmiş hemşirelik veya psikososyal müdahaleler planlama konusunda önemli bir araç görevi görmektedir. Ölçek, özellikle Türkiye popülasyonunda, transplantasyon sonrası ilaç uyumunu kültürel ve dilsel açıdan geçerli bir şekilde ölçmek üzere geliştirilmiştir.

Yapı

İmmünespresif İlaç Kullanımına Uyum Ölçeği (İİKUÖ), **ilaç uyumu** (adherence) psikolojik yapıyı ölçmektedir. Bu yapı, hastanın ilaç rejimini, dozajını, zamanlamasını ve sıklığını sağlık profesyonellerinin talimatlarına uygun olarak takip etme derecesini ifade eder. Transplantasyon bağlamında uyum, sadece ilaç almayı değil, aynı zamanda doğru dozda ve

doğru zamanda almayı da içeren karmaşık bir davranış setidir.

Ölçek, bu uyum yapışın tek bir genel boyut altında ele almaktadır. Bu tek boyutluluk, immünespresif ilaç kullanıma ilişkin davranışsal uyumun genel bir göstergesi olarak kabul edilir. Ölçek maddeleri, hastaların günlük rutinleri içerisinde ilaç alma, dozajı unutmama veya atlama gibi spesifik davranışsal unsurlara odaklanarak uyumun derecesini yansıtmaktadır.

Geçerlik

IIKUÖ'nün geçerlik çallmaları, yapışın teorik beklentilere uygunluğunu test etmeye odaklanmıştır. Yapı Geçerliliği, **Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA)** kullanılarak incelenmiştir.

Yapı Geçerliliği: Yapılan Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) sonucunda ölçeğin 11 maddeden oluştuğu ve bu maddelerin tek bir faktör altında toplandığı tespit edilmiştir. Bu bulgu, ölçeğin teorik olarak tek bir uyum yapışın ölçtüü varsayımını desteklemektedir.

Faktör Yükleri: Ölçeği oluşturan 11 maddenin tek bir faktöre yüksek yükler verdiği gözlemlenmiştir, bu da maddelerin ölçülmek istenen temel yapıya bağlı bir şekilde temsil ettiğini göstermektedir.

Güvenirlilik

Ölçeğin güvenirlilik analizleri, iç tutarlılık katsayısı hesaplanarak gerçekleştirilmiştir. İç tutarlılık, ölçeğin farklı maddelerinin aynı yapıya ne ölçüde tutarlı bir şekilde ölçtüünü gösteren bir göstergedir.

İç Tutarlılık Katsayısı: 11 maddelik ölçek için hesaplanan Cronbach alfa katsayısı 0,611 olarak bulunmuştur.

Değerlendirme: Bu katsayı, sosyal bilimler alanında kabul edilebilir alt sınırlara yakın olmakla birlikte, geliştirme aşamasındaki kısa bir ölçek için başlangıç düzeyi iç tutarlılığı ifade etmektedir. Güvenirliğin bu düzeyi, ölçeğin klinik uygulamalarda kullanımı için ek çallmalarla desteklenmesi gerektiğini göstermektedir.

Faktör Analizi

İmmünespresif İlaç Kullanımına Uyum Ölçeği'nin faktör yapışın, **psikometrik** özelliklerinin belirlenmesi amacıyla **Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA)** yöntemiyle incelenmiştir.

Faktör Analizi sonuçları, ölçeğin yapışın oldukça sade olduğunu ortaya koymuştur. Analizler, 11 maddelik nihai formun tek bir baskın faktörden oluştuğunu göstermiştir. Bu tek faktörlü yapı, ölçeğin sadece genel immünespresif ilaç uyumunu ölçmeye odaklanmasını ve uyumun farklı alt

boyutlara ayrılmadığını teyit etmektedir. Ölçeğin bu minimal yapısı, klinisyenler için hızlı ve pratik bir değerlendirme imkanı sunmaktadır.

Araç Bilgileri

Test Türü: Geliştirme (Özgün bir ölçek geliştirme çalışmasıdır.)

Format: 5'li Likert Ölçeği

Derecelendirme: 1= hiçbir zaman - 5= her zaman. Yüksek puanlar, daha yüksek ilaç uyumunu göstermektedir.

Madde Sayısı ve Boyut: Ölçek toplam 11 maddeden ve tek boyuttan oluşmaktadır.

Dil Bilgisi: Türkçe

Popülasyon Grubu: Solid Organ Transplantasyonu (SOT) Yapılan Hastalar

Yaş Grubu: Yetkinler (Doktora tezi popülasyonuna bağlı olarak.)

Popülasyon Detayları: Kalp, böbrek, karaciğer veya diğer solid organ nakli geçirmiş ve düzenli olarak immünespresif ilaç kullanan hastalar.

Test Metodolojisi: Öz bildirim (Self-report) yöntemiyle bireysel doldurma. Ölçek, ilaç kullanım davranışlarına yönelik tutum ve sıklık düzeylerini sorgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler

Cronbach Alfa, Faktör Analizi, İlaç Yönetimi, Greft Reddi, Hemşirelik Değerlendirmesi, Psikometrik Özellikler

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Zeliha Özdemir

Yazar ORCID Tanımlayıcı: Bilgi mevcut değildir.

Kurum E-posta Adresleri: zeliha.ozdemir@hacettepe.edu.tr

Yazın Adresi: Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye.

İzinler, Ücret ve Test Yolu

Ölçek, 2015 yılında bir doktora tezi kapsamında geliştirilmiştir. Kullanım izinleri ve telif hakları

için do?rudan sorumlu yazar Zeliha Özdemir ile ileti?ime geçilmesi gerekmektedir. Klinik ve akademik amaçlı? kullan?mlarda telif ücreti durumu yazar?n insiyatifindedir.

Ölçe?in orijinal PDF dokümanına aşağıdaki bağlantıdan ulaşılabilir: [immunespresif-ilac-kullanimina-uyum-olcegi-toad.pdf](#)

Kaynaklar

Özdemir, Z. (2015). *Solid organ transplantasyonu yapılan hastalara yönelik İmmünespresif İlaç Kullanımına Uyum Ölçeği'nin geliştirilmesi* (Doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

İmmünespresif İlaç Kullanımına Uyum Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Ağıdaki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir. (Orijinal maddeler kaynak metinde sağlanmamıştır; bu bölüm, ölçek maddelerinin burada listelenmesi gerektiğini belirtmek için korunmuştur.)

Ölçek maddeleri, kaynağın tamamında yer almadığından, bu kısım boş bırakılmıştır. Maddelerin tam listesi için lütfen yukarıda belirtilen doktora tezine veya sorumlu yazar ile iletişime geçiniz.